

Életnaptár

A Herschel család története

Voor
Joden vèrboden

DE PROCUREUR-GENERAAL
FUNGEEREND GEWESTELIJK
DIRECTEUR VAN POLITIE
FEITS

Módszertani
segédanyag

Ez a kiadvány a ICHEIC Humanitarian Fund és az Adelson Family Foundation szíves támogatásával jöhetett létre.

Kidolgozta | Deborah Hartmann, Dr. Noa Mkayton

Fordította | Pető Szilvia

Lektorálta | Berencsi Sarolta

Grafikai tervezés | Paz Corcos

Kivitelezés | Ami Sternschuss

Köszönetnyilvánítás

Kiemelt köszönettel tartozunk professor em. Dan Michmannak (a Holokauszt Kutatás Nemzetközi Intézetének igazgatója és a John Najmann Emlékbizottság - Holokauszt Tanulmányok, Yad Vashem - megbízottja) a történelmi szakértői munkájáért.

Külön köszönet illeti Tswi Herschelt és családját a készséges együttműködésükért, valamint a rendelkezésünkre bocsátott fotókért, dokumentumokért és szövegekért, melyek felhasználásával létrejött ez az oktatási segédanyag.

© Yad Vashem 2020. Minden jog fenntartva. A kiadvány eredeti tartalmának, illetve oldalai bármilyen alkotóelemének online, vagy nyomtatott reprodukálása, tárolása, vagy megosztása bármilyen formában (elektronikus, mechanikus, fénymásolás, felvétel, vagy egyéb) a kiadó előzetes engedélye nélkül tilos.

Tartalom

Bevezetés	4
Oktatási célok	6
Történelmi háttér: a Soá Hollandiában	10
Melléklet	12
Szómagyarázat	15
Felhasznált irodalom	18

Életnaptár – A Herschel család története

Célcsoport: 12 éves vagy idősebb diákok és olvasási nehézséggel küzdő tanulók

Időtartam: Kettő, vagy annál több tanítási óra

Bevezetés

A Herschel család és az Életnaptár története

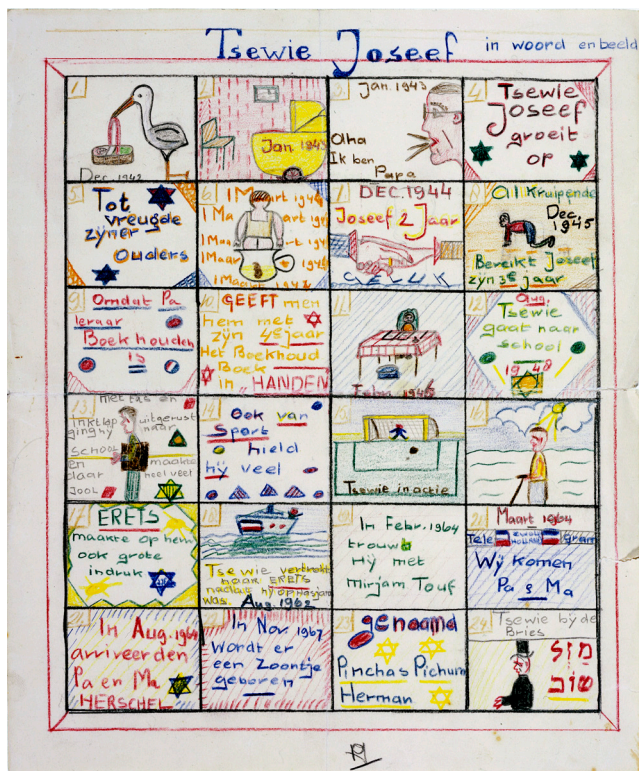
Ez az oktatási anyag egy holland zsidó család történetét mutatja be több perspektívából. Az anyag központi része egy egyedülálló történelmi dokumentum a Herschel családtól: az ún. Életnaptár, melyet Nico Herschel rajzolt meg 1942-43 telén a megszállt Hollandia területén röviddel az után, hogy első és egyetlen fia, Tswi megszületett.

Az Életnaptárban a fiatal édesapa előrevetíti személyes elképzelését a jövőjükéről: egy szabad döntéssel rendelkező, optimista és boldog család képét, mely az eljövendő zsidó államban - Izraelben éli életét, ahol végül letelepednek. 1943 márciusában Nico kézhez kapta a német megszállók parancsát, miszerint el kell hagynia lakóhelyét, Zwolle-t, és az Amszterdamban kijelölt „zsidó negyedbe” kell költöznie.

A fiatal szülők, Nico és Amy Herschel már a háború előtt elkötelezett cionisták voltak. A cionista ifjúsági mozgalomban ismerkedtek meg lakóvárosukban, Zwolle-ban. Mint fiatal felnőttek, mindketten részt vettek a Hachshara képzésben (lásd s szójegyzékben) a Deventer Egyesületnél (Deventer

Vereinigung) Diepenheim-ben és héberül tanultak azért, hogy felkészüljenek tervezett izraeli kivándorlásukra. Mindazonáltal, szüleik iránti tiszteletből, illetve korlátozott anyagi lehetőségeik miatt a fiatalok nem tudták megvalósítani kivándorlási tervüket a harmincas években. Amikor 1940-ben Hollandia német megszállás alá került, az ott élő zsidóság a németek által meghozott, egyre erősödő antiszemita törvényeknek lett kitéve. A fiatal pár hamarosan felismerte, hogy a megmenekülésre való esélyeik igen csekélyek, és azért, hogy legalább gyermeküket megmenthessék, meg kell válniuk tőle.

Mivel baráti kapcsolat fűzte őket a nem-zsidó Schwencke családhoz, rajtuk keresztül sikerült a párnak búvóhelyet találni kisbabájuk számára a keresztény de Jongh családnál. Mielőtt az újszülöttet átadták volna Hendrikje Schwenkének és 17 éves lányának, Christinenek - akik megígérték,

United States Holocaust Memorial Museum, Tswi Herschel adománya

hogy nevelőszülőkhöz viszik a gyermeket, - Nico a baba csomagjába tette az Életnaptárat és más családi dokumentumokat is. Így lett a négy hónapos Tswi Herschel kicsempészve az amszterdami zsidó negyedből és került a de Jongh családhoz, akik szeretettel fogadták őt és őt saját gyermekükkel együtt nevelték. Azért, hogy a gyermek zsidó származását eltitkolják, a nevelőcsalád Henkie-nek nevezte el őt. A Yad Vashem Intézet később mind Hendrikje és Christina Schwencke-t, mind a de Jongh családot Világ Igazaként tüntette ki.

Néhány hónappal az után, hogy Tswi a nevelőcsaládhoz érkezett, a szüleit, Nicot és Ammyt Westerbornon keresztül a sobibori megsemmisítő helyre deportálták, ahol 1943 júliusában gyilkolták meg őket.

Amikor a háború véget ért, Tswi nagymamája, Rebekka Herschel, egyike a család néhány megmaradt tagjának, magához vette unokáját, hogy zsidó gyerekként nevelje fel őt zsidó környezetben. A fiúnak ismét megváltoztatták a nevét: Hermannak hívták. Nevét arról a nagypapájáról kapta, aki a Holokausztban vesztette életét.

Csak később, tinédzser korában kezdte el Tswi összerakni családi történetének darabkáit. Lassanként kezdett kirajzolódni előtte saját múltja az édesapja dokumentumainak segítségével, melyeket a nagymamájától kapott meg. Szüleihez hasonlóan ő is erősen kötődni kezdett a cionizmus eszméihez. A Bnei Akiva (lásd a szöszedetben) zsidó ifjúsági mozgalomhoz csatlakozott, több alkalommal is ellátogatott Izraelbe még gyerekkorában, majd 1968-ban úgy döntött, hogy feleségével és lányaival, Mirálával és Natalival együtt Izraelbe költöznék. Három hónapos hajóút után – melyet saját jachtjukon tettek meg - Tswi és Anette Herschel végül megérkeztek Tel-Aviv kikötőjébe.

Eli Wiesel-lel való találkozása – 2002-ben a Washingtoni Holokauszt Múzeumban (USHMM) – inspirálta Tswi Herschelt arra, hogy másokkal is megossza történetét. Mind a mai napig rendszeresen tart előadásokat minden korosztály számára Izraelben, Németországban és Hollandiában. Az eredeti Életnaptár a Washingtoni Holokauszt Múzeum (USHMM) állandó kiállításán került bemutatásra.

Tswi egész életében közeli kapcsolatban maradt megmentőivel.

Érdemes megnézni a Yad Vashem Intézet honlapján azokat az Áldozati Emléklapokat, melyeket Tswi töltött ki és nyújtott be az elvesztett családtagjairól.

https://namesfs.yadvashem.org/YADVASHEM/NEW_APP/SRIKA_DAFED/04122013_8914/43.jpg

https://namesfs.yadvashem.org/YADVASHEM/NEW_APP/SRIKA_DAFED/04122013_8914/44.jpg

Egy rövid dokumentumfilm magyar nyelven (16 perc) szintén elérhető Tswi Herschel-ről a Yad Vashem Intézet You Tube csatornáján az alábbi linken:

<https://youtu.be/qYHq9ny3lXw>.

Az Életnaptárat a Washingtoni Holokauszt Múzeum honlapján az alábbi linken lehet megtekinteni:

<https://goo.gl/oVEZbJ>.

Oktatási célok

Ez az oktatási segédanyag az alábbi történelmi és pedagógiai szempontok figyelembevétel készült:

1. A Soá egy globális jelentőségű történelmi esemény volt, melyet a náci Németország kezdeményezett, és amely egész Európára hatással volt.
2. A történelem emberi döntések összességének a következménye, melyeket meghatározott körülmények között, bizonyos szituációkban hoztak meg az adott helyen és korban élők:
 - Tswi szüleinek a döntése, hogy a szüleik iránt érzett felelősségtől vezérelve elhalasztják a palesztin területre való kivándorlásukat,
 - Nico és Amy Herschel döntése, hogy megválnak újszülött gyermeküktől annak érdekében, hogy megmenthessék őt,
 - Az édesapa döntése, hogy a jövőre vonatkozó elképzeléseit megrajzolja az Életnaptárban és beleteszi azt a kistáskába,
 - A Schwenke és a de Jongh család döntése, hogy saját biztonságukat kockáztatva megmentsenek egy zsidó gyermeket,
 - Tswi nagymamájának a döntése, hogy a háború után elmegy az unokájáért és annak akarata ellenére zsidó környezetbe viszi őt vissza,
 - Tswi és Anette Herschel döntése, hogy Izraelbe emigráljanak és később aktívan részt vegyenek a holokauszt oktatásában.
3. A cionizmus egy politikai elképzelés, illetve személyes vízió azon európai zsidók körében, akik, különböző okok miatt, egy zsidó államban képzelték el jövőjüket. Ez az elképzelés a Soá idején a megmenekülés reményével kecsegtetett, az üldözöttek többsége számára azonban elérhetetlenné vált a faji üldöztetés és népiirtás miatt.
4. Különböző perspektívák használata, mint módszertani eszköz a történelem bemutatására. Jelen esetben három különböző perspektívából értesülünk a történetekről:
 - Tswi édesapjának, Nico Herschelnek az elképzelése, amely az Életnaptárban jelenik meg,
 - A történész narratívája, aki a múltbeli eseményeket rekonstruálja azok történelmi kontextusának tükrében,
 - A fiú gyermek, Tswi perspektívája, ami egyrészt visszatekintés a múltbeli eseményekre, másrészt megfogalmazza azoknak a jelenre és jövőre gyakorolt hatását is saját maga és családjának sorsára nézve.

Megjegyzés: A Herschel család történetét nem lehet úgy elmondani, hogy ne említenénk meg Nico és Amy Herschel meggyilkolását a sobibori megsemmisítő táborban. Ki kell azonban hangsúlyoznunk, hogy a népiirtásnak, különösen a megsemmisítés részleteinek a tárgyalása felzaklathatja a 12-13 éves, kiskorú tanulókat. A tanároknak fel kell készülniük erre a kihívásra, és figyelembe kell venniük diákjaik kognitív és érzelmi befogadó képességük határait, mind ezt oly módon, hogy közben megőrizték a történelmi hitelességet is. Amennyiben az oktatási program keretében fiatalabb diákokkal dolgozzuk fel a Soá témáját, nem szabad, hogy maga a népiirtás és a megsemmisítés módszerei kerüljenek a figyelem középpontjába. Ennek a korosztálynak elsősorban olyan kérdéseket kell megvizsgálnia, hogy az üldöztetés célpontjába került emberek hogyan próbáltak meg életben maradni, és hogyan birkóztak meg azokkal a rendkívül bonyolult élethelyzetekkel, melyekbe ellenségeik taszították őket.

A foglalkozás menete

1. Bevezetés

Irányított beszélgetés az alábbi kérdésekről:

- Beszéljük meg, mire valók a naptárak, mire használjuk ma őket!
- Említsük meg a pozitív vonatkozásait (pl. bejelölni a születésnapokat, szabadságokat, utazásokat, stb.), és a negatívakat is (kellemetlen ügyek intézése, stb.).
- Mondjuk el, általában milyen eseményeket szoktunk bejegyezni a naptárunkba!
- Mindenki mondja el, milyen típusú naptárt használ, és milyen előnyei, illetve hátrányai vannak azoknak! (zsebnaptár, fali naptár, elektronikus, stb.)

Egyéb témákat is felvethetünk a bevezetésben, mint például, hogy a szülők általában milyen jövőt képzelnek el gyermekeik számára.

További lehetőségek a téma felvezetésére (különösen idősebb tanulókkal)

Olvassuk el Naftali Fürst holokauszt túlélő versét, melynek címe: Az elfeledett születésnap (Isd. a mellékletben). A vers leírja, mennyire nem volt rá mód, hogy az idő múlását a foglyok mérni tudják a Soá alatt. Irányított beszélgetés keretében mondják el a diákok, milyen hatással lehet egy tinédzser identitására, ha belekényszerül egy ilyen idő nélküli állapotba.

2. A történet rekonstruálása a történelmi dokumentumok segítségével

Tegyük ki a falra (vagy asztalokra) az idővonal kinyitható lapjait sorrendben.

Mutassuk meg az Életnaptárt a tanulóknak, majd mondjuk el röviden a történetét és jelentőségét (Isd. a segédanyag bevezető részében), azonban ne áruljuk el Tswi Herschel történetének a részleteit. A történelmi háttérrel (Hollandia megszállása, a második világháború, stb.) is csak nagyon röviden beszéljük meg.

A diákokat osszuk négy csoportra. Minden csoport kap két borítékot (ill. az egyik csoport hármat kap) melyek különböző dolgokat tartalmaznak. A csoportok feladata, hogy átnézzék a borítékban lévő anyagokat, majd válogassák ki és helyezték el azokat az idővonal megfelelő részén, a megfelelő fejléc alatt. Vigyázzunk arra, hogy a csoportok sose két, időrendileg egymás után következő borítékot kapjanak, hanem inkább az alábbi elrendezés szerint:

- csoport: 1. és 4. boríték
- csoport: 2. és 6. boríték
- csoport: 3. és 8. boríték
- csoport: 5., 7. és 9. boríték

Ezen a ponton a diákok elhelyezik a borítékokban lévő anyagokat az idővonalak megfelelő helyén. Ahhoz, hogy ezt helyesen meg tudják csinálni, érteniük kell, hogy milyen típusú anyagokat találnak a borítékokban.

- Tswi édesapjának, Nico Herschelnek az elképzelése (az Életnaptár): a kiterített alaplap (idővonal) tetején: „Tswi édesapja így képzelte el a család jövőjét:”.
- A történész perspektívája (a Herschel család története, az akkori történelmi környezetbe ágyazva: a következő fejlécetekkel: „Ami végül a családdal történt”, és „Ezek az események alakították a család életét”.
- Tswi Herschel saját narratívája: az utolsó fejléccel: „Tswi így mondja el történetét napjainkban”.

Annak érdekében, hogy az ismeretlen kifejezéseket a diákok menet közben értelmezi tudják, ehhez a feladatrészhez adjuk oda nekik a mellékelt szöszedetet!

Miután a csoportok elhelyezték a borítékok anyagát az alaplapok (idővonalak) megfelelő részén a falon (vagy az asztalokon), felkészülnek, hogy bemutassák társaiknak a saját részüket, amivel dolgoztak. Az alaplap bevezető mondatai segítenek, hogy a diákok strukturálni tudják mondanivalójukat.

Minden csoport kiválaszt egy (vagy több) szóvivőt, aki bemutatja, hogy az adott időintervallumban, amivel ők dolgoztak, milyen események történtek a különböző szemszögekből nézve. Mivel a középső rész (a Herschel család története az akkori történelmi kontextusban) jóval hosszabb, mint a többi fejléchez tartozó szöveg, ezt több diák is mondhatja. Az 1., 8. és 9. boríték anyaga nem tartalmazza az édesapa elképzeléseit, terveit, mert az Életnaptárban ezek a periódusok nem jelentek meg. Ezért javasoljuk, hogy a borítékokat a megadott felosztásban adjuk ki, hogy minden csoportban legyen legalább egy boríték, amely tartalmazza Nico Herschel terveit és elképzeléseit a jövőjükről.

Most már összeáll a teljes történet: minden csoport kiáll a saját paneljei (idővonal) elé, és a felhasznált dokumentumok segítségével bemutatja a történet rájuk eső részét, a három különböző perspektívából (az alaplapon megadott sorrendben). Így végül, apránként, minden tanuló megismerheti a teljes történetet időrendi sorrendben (balról jobbra haladva).

3. Az eredmény tudatosítása, megerősítése

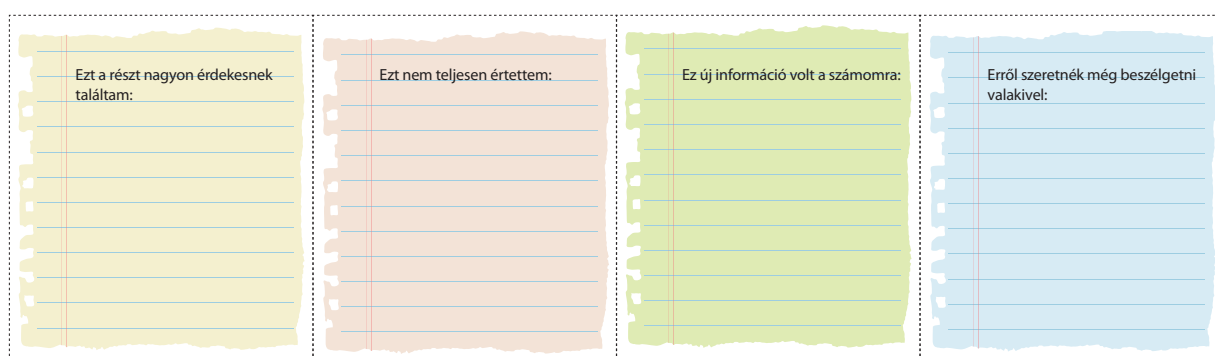
A csoportok bemutatói után minden csoport kap egy másolatot az Életnaptárból. A diákok megnézhetik egyben az egészet, illetve részletesebben azokat a képeket, melyeket a többi csoport mutatott be, majd végigsétálhatnak a kirakott teljesen idővonalon, mint egy kiállításon. A felmerülő kérdéseket és hozzászólásokat feldolgozhatjuk egy további tantermi beszélgetés keretében.

4. Személyes állásfoglalás, reflexió

A tanulók színes, öntapadós jegyzet lapokat kapnak (Isd. a mellékletben), amely segít nekik, hogy maguk is állást foglaljanak és reagáljanak a történet egyes elemeire.

- Ezt a részt nagyon érdekesnek találtam:
- Ezt nem teljesen értettem:
- Ez új információ volt a számomra:
- Erről szeretnék még beszélgetni valakivel:

Minden diák annyi jegyzetlapot vesz el, amennyit szeretne, kitölti, majd felhelyezi a kiállított panelek megfelelő részére.

5. Összefoglalás

A foglalkozás zárásaként javasoljuk, hogy a diákok beszéljenek saját gondolataikról, érzéseikről. A tanulónak kioszthatunk üres Életnaptárakat (lásd a mellékletben), amelyeket maguk tölthetnek ki (írhatnak, rajzolhatnak, színezhettek benne), akár az osztályteremben, akár otthon. Ezeket az Életnaptárakat aztán kiállíthatjuk az osztályteremben és a diákok bemutathatják saját naptárukat a többieknek.

Ez a foglalkozáselem azért fontos, hogy a diákok ismét a saját életükre koncentráljanak. Ennél a korosztálynál különösen jellemző, hogy a tanulók azonosulnak azokkal a karakterekkel, akiknek a történeteit olvassák. Miután kognitív, empatikus módon bevezettük őket a Herschel család tragikus, de mégis optimista történetébe, majd mélyebben elemeztük azt, ezen a ponton érzelmi bizottsággal ki is kell vezetnünk a diákokat a történetből. Azzal, hogy saját életnaptárát készítenek, a tanulók kifejezhetik elképzeléseiket saját életükkel, jövőjükkel kapcsolatosan, és a történelmi síkról visszaléphetnek a saját korukba.

6. További ötletek a feldolgozáshoz, lezáráshoz

A diákok összegyűjthetik és összefoglalhatják az egész osztály által kiragasztott öntapadós jegyzetlapokat, majd ennek felhasználásával levelet írhatnak Tswi Herschel-nek. Tswi Tel Mond-ban él Izraelben, és nagyon szívesen válaszol diákok leveleire (angolul, németül, hollandul, vagy héberül).

Ezen az e-mail címen írhatnak a diákok Tswi-nek: tswiherschel@gmail.com

Történelmi háttér: a soá (holokauszt) Hollandiában

Az 1930-as években kb. 34.000 német zsidó menekült a nácik elől Hollandiába. A holland kormány viszont csak azokat fogadta be, akik „közvetlen veszélynek” voltak kitéve. 1933-ban a holland kormány úgy döntött, hogy az állam számára mindez nem járhat kiadásokkal. Azok a zsidó menekültek, akik illegálisan léptek be az országba, gyűjtőtáborokba kerültek. 1939-ben kiépítették a központi gyűjtőtábort, Westerbork-ot.

1940. május 10-én Németország megtámadta Hollandiát; négy nappal később a holland kormány kapitulált. Vilma (Wilhelma) királynő Angliába menekült, ahol száműzetésben felállította kormányát. A kormány államtitkárai a helyükön maradtak, hogy „az alkotmány keretein belül” együttműködjenek a németekkel. Hitler hamarosan elrendelte, hogy a németek vegyék át a közigazgatást Arthur Seyss-Inquart birodalmi megbízott vezetésével. Ekkor megközelítőleg 140.000 zsidó élt Hollandiában, akik közül 75 ezren Amszterdamban laktak. Ezek a számok nem tartalmazták a Németországból ide menekült zsidókat.

1940 őszén egy sor zsidó ellenes rendelet lépett életbe: szeptemberben majdnem minden zsidó újságot megszüntettek; novemberben minden zsidó tisztviselőt elbocsátottak. A nácik hamarosan megkezdték az „árjásítás” folyamatát azzal, hogy minden zsidó vállalkozást be kellett jelenteni. 1941 januárjában minden egyes zsidónak regisztrálnia kellett a kormánynál.

1940 decemberében a zsidó hitközség kinevezett egy bizottságot, hogy képviselje érdekeiket. Két hónappal később a német megszállók elrendelték a Zsidó Tanács (Joodse Raad) felállítását, mely közvetlen náci irányítás alatt állt.

Nem sokkal ezt követően a németek letartóztattak 389 zsidó fiatalembert és Buchenwald-ba deportálták őket (majd onnan tovább Mauthausen-be). Ezt az akciót azzal indokolták, hogy korábban egy kávézóban verekezés tört ki zsidók és német rendőrök között. A deportáltakkal való példátlan szolidaritásból indítva amszterdami és környékbeli munkások tízezrei léptek sztrájkba válaszul. A sztrájkot három nap alatt brutálisan elnyomták, miután a nácik nagy nyomást gyakoroltak a Zsidó Tanácsra. A sztrájk azonban megmutatta a német megszállóknak, hogy a holland társadalom többségét nem lesz könnyű maguk mellé állítani.

Voltak hollandok, akik szimpatizáltak, vagy akár együtt is működtek a nácikkal. Az NSDAP hatalomátvétele után az 1930-as évek elején Németországban, de Hollandiában is, antiszemita, jobb oldali mozgalmak alakultak, melyek tagjai rendkívül ellenségesek voltak a zsidó menekültekkel szemben. Voltak azonban olyanok is, akik elítélték a megszállók zsidó ellenes intézkedéseit.

1941 során a zsidóság helyzete tovább romlott. Reinhard Heydrich létrehozta a Zsidó Kivándorlás Központi Hivatalát Hollandiában. A nyár során a zsidókat kitiltották a nyilvános helyekről, kijárási tilalom vonatkozott rájuk alkonyattól pirkadatig - utazási korlátozásokkal - míg végül az iskolákból és egyetemekről is ki lettek tiltva. A Rosenberg Operatív Szervezet (Einsatzstab Rosenberg) megkezdte a zsidó műtárgyak és egyéb zsidó értéktárgyak begyűjtését. Az év folyamán a németek munkatáborokat állítottak fel és felszólították a Zsidó Tanácsot, hogy állítsanak ki megfelelő számú embert, hogy kielégítsék a folyamatosan növekvő munkaerő igényt.

1942 januárjában a németek megkezdték a vidéki zsidóság összegyűjtését Amszterdamba. Márciusban a zsidók minden vagyonát elkobozta a német közigazgatás, egy hónappal később a zsidóknak sárga megkülönböztető jelzést (csillagot) kellett viselniük.

1942 nyarán megkezdődtek a deportálások, keletre való munkaerő-áttelepítésnek álcázva. A westerbork-i tranzittáboron keresztül a zsidókat elsősorban Auschwitz-ba és Sobibor-ba szállították, ahol a legtöbbjük életét veszítette.

Szintén ezen a nyáron a náci megkezdték a zsidók vagyonának elkobzását. A zsidóknak minden kézpénz megtakarításukat zárolt bankszámlákra kellett letétbe helyezniük, amit aztán a náci ellenőrzés alatt lévő bankok azonnal meg is szüntettek. A németek az így összegyűlt összegből "finanszírozták" a Zsidó Tanácsot valamint a zsidók összegyűjtését és deportálását.

1943 áprilisától zsidók csak Amszterdamban, vagy a vught-i és a westerborki táborban tartózkodhattak. 1943 májusától felgyorsultak a deportálások. Ez év nyaratól kezdve zsidók már csak kis lélekszámban éltek Hollandiában. A zsidó Újév éjszakáján ezt a kis csoportot majdnem teljes egészében Westerbork-ba deportálták, köztük a Zsidó Tanács tagjaival. A Hollandiából eldeportált zsidók nagy része nem élte túl a holokausztot.

Bár Hollandiában nem volt kifejezetten zsidó ellenállási mozgalom, sok zsidó csatlakozott a nemzeti ellenálláshoz. 1944 tavaszán a holland ellenállás létrehozott egy külön földalatti mozgalmat, amely a zsidók túlélését segítette.

Körülbelül 25.000 zsidónak sikerült elrejtőznie, miután felszólítást kaptak, hogy vagy jelentkezzenek munkaszolgálatra, vagy deportálják őket. Sok esetben nem-zsidó barátok és ismerősök segítettek ilyen helyzetben, akik búvóhelyet biztosítottak, élelmiszert, élelmiszerjegyeket, vagy hamis iratokat szereztek be az üldözöttek számára.

Sok holland ember mindezt önzetlenül tette, és viszonzásul nem várt érte pénzt. Mások előnyt kovácsoltak az üldözött zsidók helyzetéből. A nácioknak a rejtőzködő zsidók közel egy harmadát sikerült elfogniuk, azonban a holland családoknál elrejtett 4500 zsidó gyermek közül csak nagyon keveset sikerült megtalálniuk. Azok, akik zsidókat segítettek saját életüket kockáztatták.

Voltak zsidók, akik próbáltak elmenekülni Hollandiából, de ezt nagyon nehéz volt kivitelezni. A legtöbben azok közül, akik megpróbáltak Angliába jutni, kudarcot vallottak, Franciaországba és Belgiumba pedig nagyon veszélyes volt az utazás. Néhányuknak sikerült eljutni Svájcba, vagy Spanyolországba.

Hollandia 1945. május 5-én szabadult fel.

(Forrás: Yad Vashem)

Az elfeledett születésnap

Naftali Fürst

Emlékszem, a tizenkettedik születésnapom feledésbe merült.
A hetven évvel ezelőtti születésnapomra
Nem jöttek vendégek.
Sem szülők, sem barátok.
Nem volt torta, sem gyertyák.
Sem sütemények, sem italok.
Sem jókívánságok, sem ajándékok.
Sem éneklés, sem öröm.
Nem is gondoltunk rá – sem Shmuel, sem én - hogy aznap volt a születésnapom.
Nem volt óránk, sem naptárunk.
A szüleink nem voltak már velünk, hogy emlékeztessenek és megöleljenek.
A fagyos Auschwitzban voltunk, a háború idején.
A „végső megoldás” tetőpontján,
Sár, köd, hó, hideg és éhezés,
Nagy szél.
Keserűség, magány, rettentő félelem,
Nem tudva, mi vár ránk másnap.
Szenvedés, megaláztatás, de megtörni nem tudtak,
Életben maradtunk, győztünk!
Hetven év telt el azóta,
És nincs több elfeledett születésnap!
Büszkén és örömmel, szeretettel körülvéve,
Ölelem át családomat, és ők is átölelnek engem.

Duro-Naftali, 2014.12.18.

Öntapadós jegyzetlapok

Ezt a részt nagyon érdekesnek
találtam:

Ezt nem teljesen értettem:

Ez új információ volt a számomra:

Erről szeretnék még beszélgetni
valakivel:

A saját Életnaptáram

			2020-ban:	2040-ben:

Szómagyarázat

Antiszemitizmus

Ezt a kifejezést Európában használták először az 1870-es években, és a zsidók iránti gyűlöletre utalt. Azokat az embereket, akik általánosságban gyűlölik a zsidókat és/vagy terjesztik ezt a gyűlöletet, antiszemitának nevezik. Az antiszemiták állításai kliséken (közhelyeken), vagy előítéleteken alapulnak, melyek vádak és sértéseket fogalmaznak meg általánosságban véve a zsidósággal szemben, de egyes zsidó személyek felé is. Ezek a vádak mind irracionálisak (észérvekkel nem megmagyarázhatóak), semmilyen tudományos alapjuk nincsen, és nem vonatkoztathatóak konkrét, zsidó származású emberekre.

Bnei Akiva

A Bnei Akiva a legnagyobb zsidó ifjúsági mozgalmak egyike a világon. 1929-ben alakult Erec Izraelben (Izrael földjén), a mozgalom tagjai közel állnak a zsidó valláshoz és a cionizmushoz.

Cionizmus

A cionizmus kifejezés arra a zsidó nemzeti mozgalomra utal, melynek célja, hogy a zsidó nép visszatérjen származási helyére, Izrael földjére. A cionizmus alapfeltevése, hogy a világon élő minden zsidó ember egy néphez tartozik. A judaizmus pont ezért nem csak egy vallás, hanem tágabb értelemben egy kultúra és egy nemzet is. A cionista eszme követőit cionistáknak hívjuk. A cionisták meggyőződése szerint ahhoz, hogy a zsidó nép békében és szabadságban élhessen, saját országgal kell rendelkezniük. Ez az ország az egykori Palesztina területére esik – az a földrajzi hely, ahonnan a zsidóság származik, és amely 1917 után brit mandátumterület volt. A mai Izrael Állama a korábbi palesztin területnek egy részét foglalja magába.

A budapesti születésű Herzl Tivadar (1860-1904) a politikai cionizmus kiemelkedő képviselője volt. Bár maga személyesen nem élhette meg a modern Izrael Államának létrejöttét, mégis az ország szellemi atyjaként tartják számon. A Cionista Világszervezet megalapítója írásaiban azt szorgalmazta, hogy a világ minden táján élő zsidók térjenek vissza Palesztinába, a zsidó nép ősi hazájába, ahonnan egykor elűzték őket.

Emlékhelyek

Az emlékhely egy olyan helyszín, ahol különböző történelmi eseményekre emlékezünk. Európában sok helyet, ahol bűncselekményeket követtek el zsidók ellen és más üldözött csoportok ellen, emlékhellyé alakítottak át néhány évvel a háború után. Ezek között voltak koncentrációs- és megsemmisítő táborok maradványai, tömeggyilkosságok és példátlan erőszaktétel helyszínei. Ilyen területeken gyakran találunk tömegsírokat, melyek ma már meg vannak jelölve és gondozzák őket. Az emlékhelyek nyitva állnak a látogatók számára, és arra is lehetőséget adnak, hogy az ide érkezők megismerjék a hely történetét, illetve megemlékezzenek az áldozatokról.

Erec Izrael (Izrael földje)

Az Erec Izrael kifejezés (ami az „Izrael földje” héber elnevezése) az eredeti bibliai szókapcsolat arra a földrajzi helyre vonatkozóan, ahol bibliai időkben a zsidó nép letelepedett, és melyet sok zsidó ember, bárhol éljen is a világban, saját otthonának tekint. Az Izrael földje kifejezést nem szabad összekeverni a mai Izrael államával – ez sokkal inkább a zsidó nép történelmi származási helye, politikailag meghatározott határok nélkül.

Hachshara

A „Hachshara” (héber szó, melynek jelentése „képzés”/”átképzés”) arra a képzésre utal, melyben azok az európai zsidók részesültek, akik Palesztinában akartak letelepedni, hogy hozzájáruljanak egy zsidó állam felépítéséhez. Ezekben a táborokban fiatal férfiak és nők elsősorban gyakorlati tudásra tettek szert az építőipar és a mezőgazdaság területén. A táborokat jellemzően zsidó, cionista szervezetek működtették.

Koncentrációs tábor

A német nemzeti szocialisták olyan táborokat hoztak létre először Németország, majd a megszállt országok területén, melyeknek a célja az volt, hogy elnyomás alá helyezték, majd végül megsemmisítsék az embereket, akik ideológiailag nem tartoztak bele az ő társadalomképükbe: politikai ellenfeleik (pl. kommunisták), zsidók, szintik, romák, homoszexuálisok és mások. A foglyoknak embertelen, ádáz körülmények között kellett élniük. Csak nagyon kevés mennyiségű, rossz minőségű ételt kaptak, kemény fizikai munkát kellett végezniük, fűtetlen barakkokban aludniuk, és nem részesültek higiénés, vagy orvosi ellátásban. Ezen kívül a kiszámíthatatlan erőszak és kegyetlenkedés rendszerének voltak kiszolgáltatva, melyet büntetés címén kellett elviselniük, és sokuknak az életébe került.

Soá

A soá kifejezés alatt értjük az európai és az észak-afrikai zsidóság üldöztetést és megsemmisítését a német nemzeti szocialisták és kollaboránsaik (együttműködők) által 1933 és 1945 között. Ez idő alatt a nácik és segítők körülbelül hat millió zsidót gyilkoltak meg – férfiakat, nőket és gyermekeket.

Sobibor

Sobibor az egyik haláltábor volt, melyet a németek hoztak létre Kelet-Lengyelországban. A tábor egyetlen célja az volt, hogy zsidók ezreit a lehető leggyorsabban és legegyszerűbben semmisítsék meg. A tömeggyilkosságok 1942 májusában kezdődtek el; a tábort 1943 novemberében zárták be, egy fogoly lázadást követően. Azokat a foglyokat, akiknek nem sikerült megszökniük a felkelés során, a németek mind agyonlőtték. Ezt követően a tábort lebontották, a holttesteket elégették, hogy a bűntettek nyomait eltüntessék. A sobibori tábor másfél éves működése során körülbelül 250.000 zsidó embert gyilkoltak meg itt.

Stolpersteine (botlatókő, emlékező macskakő)

A Stolpersteine (szó szerint „botlatókő”) olyan sárgaréz emléktáblácska, melyet a kölni művész, Gunter Demning helyez el a nemzeti szocializmus áldozatainak utolsó ismert lakhelye előtt a járdában. A táblácskába bele van vésve az áldozat neve, születési ideje, deportálásának ideje, és – amennyiben ismert – a halálának dátuma és helye. A kövek a mindennapi élet sodrásában a járókelők figyelmét az elhunyt állampolgárra irányítják, aki azon a helyen élt, mielőtt deportálták, majd meggyilkolták. Ma már több mint 500 különböző német városban, illetve további európai országokban található Botlatókő. Részletesebben: www.stolpersteine.eu.

Transzportálás, deportálás

A kifejezések a zsidók rendeletkezes általi, erőszakos áttelepítését jelentik Európa minden részéről olyan koncentrációs- és megsemmisítő táborokba, melyeket a német nemzeti szocialisták hoztak létre Kelet-Európában. Azokban az országokban, melyek német megszállás alá kerültek, a zsidó állampolgárokat fényes nappal űzték át a gyűjtőhelyekről a pályaudvarokra, ahol bevagonírozták őket. A németek egyes esetekben személyvonatokat használtak, legtöbbször azonban fedett tehervagonokat, embertelen körülményekkel: gyakran 80-100 embert zsúfoltak be egyetlen kocsiba, akiknek napokig kellett így utazniuk egy ismeretlen célállomás felé. A szállítás ideje alatt az embereknek nagyon kevés ételmük és vizük volt, ha volt egyáltalán, rések alig voltak a vagonon, és nem voltak vécék. Az emberek egy része már a szállítás közben életét veszítette.

Világ Igazai

A „Világ igazai” cím egy olyan elismerés, mellyel az izraeli nemzeti emlékhely, a Yad Vashem Intézet kitünteti azokat a nem-zsidó származású embereket, akik a Soá (a holokauszt) alatt hatalmas kockázatot vállaltak, hogy zsidókat mentsenek. A címet akkor is odaítélik, ha a mentési kísérlet végül sikertelenül végződött. Ami viszont nagyon fontos feltétel a díj adományozásánál, hogy ezek a mentők nem kértek semmiféle viszonzást (pl. pénzt) segítségükért cserébe. 2017 januárjáig összesen 26.513 személyt ismertek el Igaznak. Csak Hollandiában napjainkig 5.595 ember részesült ebben a megtiszteltetésben és kitüntetésben.

Westerbork

A westerborki tábort 1939-ben hozták létre Hollandia északi részén, menekültek számára való befogadó táborként. Közöttük sok német zsidó is volt, akik a nácik elől menekültek.

1942 júliusában a német nácik, akik addigra már megszállták az országot, a tábornak új funkciót adtak: tranzit tábornak használták. A német megszállók holland, illetve máshonnan Hollandiába menekült zsidókat tartottak itt fogva. Westerborkból összesen 93 deportáló vonat indult Keletre közel 107.000 zsidóval, 245 szintivel és romával, valamint ellenállókkal. A német nácik haláltáborokat építettek ott a számukra, melyekben a deportáltakat iparszerűen gyilkolták le, a legtöbbször azonnal a megérkezést követően.

Az utolsó deportáló szerelvény Westerborkból 279 embert szállított, és 1944. szeptember 13-án indult el a Bergen-Belsen-i koncentrációs tábor felé. A vonaton volt 77 gyermek is, akiket ezt megelőzően bűjtattak a nácik elől. Őket hollandok árulták el, majd a németek gyűjtötték össze és deportálták.

Yad Vashem

A Yad Vashem Intézet Izrael nemzeti emlékhelye, ahol arra a hat millió zsidóra emlékeznek, akik a Soá-ban veszítették életüket, illetve azokra, akik túléltek a holokausztot. Ez a hely Jeruzsálemben található, és többek között egy hatalmas múzeumot is magába foglal, mely a Soá történetét mutatja be. Ezen kívül több levéltár, egy kutató intézet és egy nemzetközi iskola is tartozik az emlékhelyhez, ahol fiatalok és felnőttek tanulhatnak a holokausztról és beszélhetik meg az ott látottakat, hallottakat.

Felhasznált irodalom

Minden történelmi információ az alábbi honlapok és kiadványok tartalmából származik:

- www.yadvashem.org (Yad Vashem, Israel)
- www.ushmm.org (United States Holocaust Memorial Museum, USA)
- www.kampwesterbork.nl (Memorial of Westerbork, Netherlands)
- www.jhm.nl (Jewish Historical Museum, Netherlands)
- www.jewishvirtuallibrary.org (Jewish Virtual Library)
- M. van Haperen et al (ed.), *De Holocaust en andere Genociden: Een inleiding*, Amsterdam: NIOD, 2012
- L. De Jongh, *Het Koninkrijk der Nederlanden in de Tweede Wereldoorlog, Deel 7*, 's-Gravenhage: Rijksinstituut voor oorlogsdokumentatie, 1976
- A. van Liepmt, *Kopgeld. Nederlandse premiejagers op zoek naar joden, 1943*, Amsterdam: Balans, 2002

